

KUTSESTANDARD

Tekstiilkäsitööline, tase 4

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Tekstiilkäsitööline, tase 4	4

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Tekstiilkäsitööline on käsitöö tegija, kes valmistab tekstiile ja tekstiilist esemeid.
Tekstiilkäsitööline, tase 4 töötab iseseisvalt, kombineerib erinevaid tehnikaid, juhendab oma oskuste piires kaastöötajaid.

Kutsealal on ka
tekstiilkäsitöö valmistaja, tase 3, kes töötab juhendamisel ja vastavalt juhenditele, kasutades etteantud materjale;
tekstiilkäsitööline, tase 5, kes on spetsialiseerunud vähemalt ühele tehnikale ning valdab seda;
tekstiilkäsitöö meister, tase 6, kes on spetsialiseerunud vähemalt ühele tehnikale ning valdab seda, lisaks juhendab ja nõustab, loob õppematerjale;
tekstiilkäsitöö meister, tase 6 esmane kutse, mis saadakse kõrgkooli vastava õppekava läbimisel ja mis ei sisalda spetsialiseerumist;
tekstiilkäsitöö meister, tase 7, kes on spetsialiseerunud vähemalt ühele tehnikale ning valdab seda, lisaks juhendab ja nõustab, loob õppematerjale, arendab valdkonda, töötab välja uusi tehnoloogiaid ja töövõtteid.

A.2 Tööosad

A.2.1 Tööprotsessi korraldamine

1. Esemekavandamine.
2. Tööprotsessi kavandamine.
3. Materjalide varumine ja ettevalmistamine.
4. Töövahendite ettevalmistamine.
5. Ergonoomilise ja ohutu töökeskkonna loomine.
6. Tööprotsessi dokumenteerimine.
7. Tekstiilkäsitöö tehnikate kombineerimine.
8. Viimistlemine.
9. Vigade ja probleemide tuvastamine ning kõrvaldamine.
10. Tekstiilkäsitöö tehnikate tingmärkide ja skeemide lugemine ja kasutamine.

A.2.2 Kangakudumine

1. Kangastelgede rakendamine.
2. Erinevate sidustega kangaste kudumine.
3. Võõde kudumine.
4. Kanga materjali ja siduse määratlemine, kangarakenduse tuletamine.

A.2.3 Silmuskudumine

1. Esemete, sh pitside kudumine.
2. Kootud detailide ühendamine.
3. Koepindade määramine, skeemi tuletamine ja koostamine.

A.2.4 Heegeldamine

1. Esemete, sh pitside heegeldamine.
2. Heegeldatud detailide ühendamine.
3. Heegelpindade määramine, skeemi tuletamine ja koostamine.

A.2.5 Tikkimine

1. Esemete tikkimine.
2. Tikitud detailide ühendamine.
3. Tikandite määramine, skeemi tuletamine ja koostamine.

A.2.6 Käsitööalane ettevõtlus

1. Ettevõtte tegevuse korraldamine.
2. Töötajate juhendamine.
3. Toote ja/või teenuse arendus.
4. Toodete ja/või teenuste esitlus ning müük.

Valitavad tööosad

A.2.7 Masinkudumine

1. Kudumismasina ettevalmistamine ja seadistamine.
2. Esemete kudumine lõike järgi.
3. Masinal kootud detailide ühendamine.
4. Koepindade määratlemine, skeemi tuletamine ja koostamine.

A.2.8 Masintikkimine

1. Tikkimismasina ettevalmistamine ja seadistamine.
2. Valmisfailide ja tikkimisprogrammide kasutamine.
3. Esemete tikkimine.

A.2.9 Materjalide värvimine, trükkimine ja maalimine

1. Materjali värvimine.
2. Trükkimine.
3. Tekstiili maalimine.

A.2.10 Viltimine

1. Esemete kuivviltimine.
2. Esemete märgviltimine.
3. Viltimistehnika määratlemine.

A.3 Töö keskkond ja eripära

Käsitöö tegija tööaeg on paindlik, vajadusel hooajatöö või töö puhkepäevadel. Töö võib olla füüsiliselt pingutav ja sundasendit nõudev. Võib esineda kokkupuudet tolmu (allergiaoht) ja keemiliste ainetega, silmade tervishoiu huvides on vajalik hea valgustus.

A.4 Töövahendid

Seadmed ja vahendid vastavalt käsitöötehnikale ja spetsialiseerumisele, nt kangasteljed, kudumismasin, õmblusmasin, vardad, heegelnõel.

A.5 Tööks vajalikud isikuomadused

Töös on olulised käeline osavus, ruumiline mõtlemine, proportsioonitunnetus, püsivus, loovus, vastutustunne ja õpivalmidus.

A.6 Kutsealane ettevalmistus

4. taseme tekstiilkäsitöölise kompetentsid omandatakse kutseõppeasutuses või töö käigus.

A.7 Enamlevinud ametinimetused

Tekstiilkäsitöö valmistaja, tekstiilkäsitööline, kangakuduja, heegeldaja, tikkija, kuduja, masinkuduja, tekstiilimaalija, viltija, masintikkija.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur

Selle kutse taotlemisel tuleb tõendada kompetentsid B.2.1 - B.2.6 ja B.2.11 (läbiv kompetents) ning vähemalt üks valitavatest kompetentsidest B.2.7 – B.2.10.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Tööprotsessi korraldamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1. kavandab eseme, arvestades kompositsiooni ja värvusõpetuse põhimõtetega ning materjali eripära ja kasutatava tehnoloogiaga; koostab mõõtkavas tööjoonise; loeb etteantud kavandeid ja tööjooniseid; 2. valib vastavalt kavandile ja eseme otstarbele materjali ja tehnoloogia, teeb tööproovi; arvestab eseme valmistamiseks kuluva aja; 3. arvestab vastavalt kavandile, tööproovile ja eseme otstarbele materjali koguse, varub materjalid; valmistab ette (vt lisa 1) tööks vajaliku koguse materjali vastavalt juhendile ja kasutatavale tehnikale, arvestades valmiva eseme otstarvet ning omadusi; 4. komplekteerib kavandatud eseme valmistamiseks töövahendid vastavalt kasutatavale tehnikale; 5. loob ergonoomiliselt sobiva ja ohutu töökeskkonna vastavalt nõuetele; 6. dokumenteerib tööprotsessi esemete kordusvalmistamiseks ja kogemuse talletamiseks; 7. kombineerib erinevaid tekstiilkäsitöö tehnikaid vastavalt kavandile; 8. viimistleb eseme, arvestades eseme valmistamisel kasutatud tehnikat, materjali eripära ja eseme otstarvet; 9. tunneb ära eseme valmistamisel tekkinud vead ning kõrvaldab need; 10. loeb ja kasutab tekstiilkäsitöö tehnikate tingimärke ja skeeme.	
B.2.2 Kangakudumine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1. rakendab kangasteljed vastavalt rakendusskeemile; 2. koob erinevatest materjalidest liht- ja liitsidustes kangaid vastavalt kavandile ja rakendusskeemile; 3. koob kirivõid vööteljel või umbses ringis vastavalt rakendusskeemile; 4. teeb kindlaks kanga materjali, siduse ja kasutusala; tuletab rakendusskeemi; kohandab rakendusi vastavalt eesmärgile.	
B.2.3 Silmuskudumine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1. koob esemeid vastavalt juhendile ja skeemile; määrab eseme silmuste arvu, arvestades koe venivust ja materjali omadusi; reguleerib sobiva lõnga, töövahendite ja -võtetega koe tihedust; 2. ühendab kootud detailid sobivate töövõtetega; 3. teeb kindlaks kootud eseme valmistamise viisi, materjali ja kasutusala; tuletab tööskeemi; kohandab seda vastavalt eesmärgile.	
B.2.4 Heegeldamine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1. heegeldab esemeid vastavalt juhendile ja skeemile; määrab eseme silmuste arvu, arvestades heegelpinna venivust ja materjali omadusi; reguleerib sobiva materjali, töövahendite ja -võtetega heegelpinna tihedust; 2. ühendab heegeldatud detailid sobivate töövõtetega; 3. teeb kindlaks heegeldatud eseme valmistamise viisi, materjali ja kasutusala; tuletab tööskeemi; kohandab seda vastavalt eesmärgile.	
B.2.5 Tikkimine	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1. tikib esemeid vastavalt juhendile ja skeemile; reguleerib sobiva materjali, töövahendite ja -võtetega tikandi suurust;	

2. ühendab tikitud detailid sobivate töövõtetega;
3. tunneb ära tikandi ja tikkimisel kasutatud materjalid; tuletab tööjoonise.

B.2.6 Käsitööalane ettevõtlus

EKR tase 4

Tegevusnäitajad:

1. hindab tegutsemise eesmärgist lähtuvalt ettevõtluse võimalusi; valib talle sobiva ettevõtlusvormi; korraldab oma tegevust, arvestades kutsealast teavet ja õigusakte ning lähtudes väikeettevõtluse põhitõdedest; planeerib oma töö; teeb koostööd erinevate partneritega, sh võrgustikega, jälgides tegutsemise tõhusust;
2. vajadusel juhendab kaastöötajaid või koostööpartnereid oma oskuste piires;
3. kujundab sihtgrupist lähtudes toote ja/või teenuse; leiab oma tootele ja teenusele sobivaima teostusviisi, lähtudes sihtgrupist, logistikast, tasuvusest ja tootmisbaasist; kujundab toote ja/või teenuse hinna; korraldab toote pakendamise, vajadusel koostab kasutus- ja hooldusjuhendi;
4. organiseerib oma toodete ja/või teenuste esitluse ning müügi, arvestades nõudlust, võimalusi, tasuvust jm.

VALITAVAD KOMPETENTSID

Kutse taotlemisel tuleb tõendada vähemalt üks valitavatest kompetentsidest B.2.7 – B.2.10.

B.2.7 Masinkudumine

EKR tase 4

Tegevusnäitajad:

1. valmistab kudumimasina ette ühe või kahe plaadiga kudumiseks;
2. koob põhiplaadiga lihtsamaid lõikejärgseid esemeid ning kahe plaadiga ringselt ja soonikut; kasvatab ja kahandab silmuseid; muudab koe tihedust vastavalt töö eesmärgile ja lähtuvalt materjalist; kasutab erinevaid loomis- ja lõpetamismeetodeid; kasutab mustrikaarte; koob kahe plaadiga soonikut ja ringset kudet; koostab ise kirjatud koe kaarte;
3. ühendab masinal kootud detaile käsitsi või õmblusmasinal;
4. teeb kindlaks kudumil kasutatud tehnoloogilised võtted; koostab lõike järgimiseks skeemi.

B.2.8 Masintikkimine

EKR tase 4

Tegevusnäitajad:

1. seadistab tikkimisseadmega varustatud universaalõmblusmasina; valib sobiva tugikanga, raami ja programmi, arvestades tikitava eseme materjali, suuruse ja funktsiooniga;
2. kasutab valmisfaile, korrigeerib neid vastavalt masina võimalustele, arvestades valmiva eseme otstarvet ning omadusi;
3. tikib valmisfaile kasutades tikkimisseadmega varustatud universaalõmblusmasinaga; kasutab spetsiaalseid tikkimisniite, tugikangaid ja abivahendeid arvestades nende omavahelise sobivusega.

B.2.9 Materjalide värvimine, trükkimine ja maalimine

EKR tase 4

Tegevusnäitajad:

1. värvib lõngu ja kangaid sünteetiliste värvidega vastavalt juhendile;
2. kujundab tekstiilmaterjale trükitehnikates, arvestades materjali ja tehnika eripära, omavahelist sobivust ning eseme kasutusotstarvet;
3. kujundab tekstiilmaterjale erinevates maalitehnikates, arvestades materjali ja tehnika eripära, omavahelist sobivust ning eseme kasutusotstarvet.

B.2.10 Viltimine

EKR tase 4

Tegevusnäitajad:

1. valmistab juhendi järgi nii käsitsi kui ka masinaid kasutades kuivviltimistehnikas esemeid, arvestades materjali eripära; kombineerib erinevaid kuiv- ja märgviltimistehnikaid;
2. valmistab juhendi järgi nii käsitsi kui ka masinaid kasutades märgviltimistehnikas tasapindseid ja ruumilisi esemeid, arvestades materjali eripära; kasutab sobivaid abivahendeid; kombineerib erinevaid kiudusid ja kangaid ning kuiv- ja märgviltimistehnikaid; kasutab kohaseid viimistlusvõtteid ja -vahendeid;
3. määratleb vilditud esemete valmistamisel kasutatud tehnikaid ja materjale.

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.11 Tekstiilkäsitöoline, tase 4 kutset läbiv kompetents	EKR tase 4
Tegevusnäitajad: 1. analüüsib oma tööd ja tulemusi, teeb vajadusel korrekture; 2. hoiab end kursis erialase terminoloogiaga, kasutab seda korrektselt; 3. kasutab tekstiilmaterjale, arvestades tehnikat, materjali(de) omadusi ning eseme otstarvet; 4. säilitab ja arendab oma kutseoskusi; hoiab end kursis erialaste arengutega; 5. järgib oma tegevuses käsitöölise eetikanõudeid (vt lisa 2 Käsitöölise kutse-eetika); järgib oma tööga seotud õigusakte, sh autoriõiguse seadust; 6. loob head suhted kolleegide ja klientidega; valib sobiva suhtlemisstiili; 7. planeerib ja kasutab ressursse (nt inimesed, aeg, töövahendid, finantsid) efektiivselt; jälgib tähtaegadest ning etappidest kinnipidamist; 8. hoiab töö ja eraelu tasakaalus ning hoolitseb oma tervise ja töövõimekuse hoidmise eest; 9. töötab tõhusalt meeskonnas ja selle huvides ning kohandub meeskonnaga; arvestab teistega ja täidab oma rolli meeskonnas; teeb koostööd; 10. kasutab eesti keelt klientide ja kolleegidega suhtlemiseks vajalikul tasemel; 11. kasutab oma töös digioskuste osaoskusi Info haldamine, Suhtlemine digikeskkondades, Sisuloome ja Turvalisus (vt lisa 3 Digioskused) ning sobivaid erialaseid programme. Hindamismeetod(id): Läbivaid kompetentse hinnatakse teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.	

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	19-19042023-2.14/8k
2. Kutsestandardi koostajad	Anu Randmaa, MTÜ Rahvarõivas, Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit Silja Nõu, OÜ Kodukäsitöö Maret Lehis, OÜ Pileum Ave Matsin, Tartu Ülikooli Viljandi kultuuriakadeemia Inna Soonurm, SA Innove
3. Kutsestandardi kinnitaja	Kultuuri Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	28
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	19.04.2023
6. Kutsestandard kehtib kuni	25.03.2024
7. Kutsestandardi versiooni number	8
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	7318 Tekstiil-, nahk- jms tooteid valmistavad käsitöömeistrid
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	4
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Textiles craftspeople, level 4
C.3 Lisad	
Lisa 1 Töövõtted tehnikad ja abivahendid	
Lisa 2 Käsitöölise kutse-eetika	
Lisa 3 Digioskused	